

BISERICA și ȘCOLA.

Foiă bisericească, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERTIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 fl v. a.

Correspondențele se se adreseze Redacțiunii

„BISERICA și ȘCOLA.“

Er banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Pentru apărarea caracterului confessional al școlilor noastre.

Dilele trecute s'au admoniat școlile confessionale din trei comune ale noastre de cătră guvernul țării, — din motiv că s'ar fi aflat unele defecte. Nu scim, și nici nu ne aparține nouă a scruta, dacă acele defecte există, seau nu. Acésta aparține administrațiunii bisericesci-școlare, — carea și în cazul de față ca și altă dată, suntem siguri, își va face datorința.

Ceea ce ne privesce pre noi, este, ca și din acest incident să chemăm de nou luarea aminte a organelor noastre din parochiă a îngriji, ca să se pună cu tótă conștiința în aplicare dispusețiunile emanate din partea venerabilului Consistoriu pentru apărarea caracterului confessional al școlilor noastre.

De susținerea caracterului confessional al școlilor noastre sunt legate multe și mari interese, și anume nici mai mult, nici mai puțin, ca viața și dezvoltarea poporului și bisericii noastre. Și iubirea de biserică, iubirea de neam ne împune, ca atunci, când este vorba de școlă, și de caracterul ei religios, să nu ne fiă pré mare nici un feliu de jertfă.

Să grijim deci, ca școlă atât în ceea ce privesce părțile ei esterne: edificiul și recuizitele de învățământ și frecuentațiunea școlară, cât și în ceea ce privesce mersul instrucțiunii să corespundă legii și trebuințelor poporului.

Factorul chiămat a îngriji, ca școlă în ceea ce privesce părțile ei esterne să corespundă este preotul și comitetul parochial, factorul, carele este chemat a îngriji de mersul învățământului este învățătorul ér;

al treilea factor, menit a controla în prima liniă activitatea și zelul celor dântăi, este inspectorul școlar confessional. Dacă toți acești trei factori își vor face datorința în deplină armoniă și în sensul dispusețiunilor sinodale și consistoriale, suntem siguri, că școlile noastre își vor face datorința, astfel ca să nu pótă fi dificultate din nici o parte, cu atât mai vertos nu, — cu cât suntem un popor, carele ne însuflețim bucuros pentru tot ceea ce este bine.

Suntem creștini, și înspirați de ideile creștinismului. Ținem mult la aceste dumnezeiesci idei. Ne inspirăm și ținem mult la sêmțul de lucru și la sêmțul de disciplină. Voim să le plântăm și desvoltăm până la cel mai înalt grad de perfecțiune în generațiunile viitoare, — pentru că în spiritul religiunii și bisericii Domnului pre sêmțul de disciplină și pre sêmțul de lucru voim să întemeiăm și desvoltăm viața și viitoriul bisericii și poporului nostru.

Dascălul cel dântăi și cel mai bun al sêmțului de disciplină este esemplul învățătorului și în genere esemplul factorilor, chemați a îngriji de educațiune. De aceea repețim ceea ce am đis și de altă dată, că noi dacă lucrăm, și jertfim pentru înaintarea afacerilor noastre școlare, o facem acésta în prima liniă din motivul, că dorim, ca să dăm o creștere cât mai îngrijită generațiunilor viitoare. Voim, ca acele neprețuite mărgăritare ale creștinismului: sêmțul de lucru și sêmțul de disciplină să pëtrundă și să prindă rădăcini tot mai adēnci în inima elevilor școlilor noastre confessionale.

A fost apoi, și este o legitimă mândriă pentru noi, că în butul tuturor greutăților, cu cari am avut să luptăm noi și înaintașii nostri, am potut apăra

caracterul confesional al școlilor noastre, pentru că în faptul acesta am vădit, și am cinstit vrednicia noastră și a înaintașilor nostri. Școlile noastre confessionale, și în genere instituțiunile, cari le avem, ne stau înaintea ochilor ca un semn vădit al sântului de lucru și al sântului de disciplină, de carele a fost, și este condus poporul nostru.

Ei bine, ni-se cere, și noi trebuință avem, ca să facem mai mult pre acest teren.

Vom face deci, și negreșit vom face, pentru că lucrând pentru înaintarea școlilor noastre, ne lucrăm nouă, și în același timp jertfă plăcută aducem lui Dumnezeu și sfintei sale biserici.

Ne lucrăm nouă, când lucrăm pentru înaintarea școlilor noastre, pentru că viitoriul poporilor depinde dela modul cum și prin cine se face educațiunea generațiunilor viitoare.

Si noi voim, ca prin educațiunea, pre carea o dăm generațiunilor viitoare, să crescem din fii neamului nostru buni creștini și vrednici membri ai sfintei noastre biserici, ceea ce cu cât ne va succede a realisa în măsură mai mare, cu atât vom pune pre temelii mai puternice viața și viitoriul poporului nostru.

Să facem deci pre acest teren toți tot ceea ce se cere dela și atunci de succes nu ne putem îndoi.

Epistolele parochului bătrân.

V.

Iubite nepoțe !

Am cetit și eu epistola scrisă de dlu T. Barzu și publicată de Dta în „Biserica și Școla.“ M'am bucurat, că acel dn scrie despre un lucru așa de însemnat pentru noi preoții, adecă despre dotațiunea preoțescă. Este bine, să mai gândim și la acesta, pentru că, Dómnne, multe sunt lipsele, cu cari au să lupte mulți frați preoți.

Ridic deci și eu cuvântul în această cestiuue, ca să spun și eu ceea ce am băgat de seamă, că ar fi bine să facem.

Mai întâi și mai întâi dl Barzu ne spune, că s'a întâlnit în Arad cu doi preoți, cari cărteau în-contra dlor dela Consistoriu, că nu l-ea făcut în-destul rugărilor lor. De bună seamă vor fi cerut dela venerabilul Consistoriu atare ajutoriu din fondul preoțesc și nu li-se va fi dat, ér pentru a-césta au cărtit dênșii cu atâta asprime asupra dlor dela Consistoriu.

În privința acesta îmi vine, să mă mir mult de acei doi frați preoți. Ei se plâng și cârtesc, că n'au căpătat ajutoriu. Dar ore cum am fi trebuit să-ne plângem noi, preoții bătrâni, — odinióră, pre când eram tineri, când nici a visa nu am fi cutezat, că vom avé și noi preoții un fond pentru ajutorare. Astădi, că îl avem, și că acest fond ajută pre mulți preoți, și ajută în tot anul regulat cam 80—100 de preotese văduve, — tot mai sunt frați preoți, cari cârtesc în-contra fondului.

Ce să mai fiă și asta ?

Apoi așa dice o vorbă din bătrâni, că „cine cârtesc nu zidesce.“

Acei doi frați preoți, cari s'au plâns cătră dlu Barzu au uitat, seau n'au voit să-și aducă aminte, că omul, carele a apucat odată să-și facă zănat din plânsóre și din cârtire acum în-contra unuia, acum în-contra altuia, au apucat pre o cale cu totul greșită, și sunt în mare rătăcire. Pentru că să veđi, iubite nepoțe, plânsul este o armă a pruncului, și nu póte nici de cum face cinste omului în vêrstă ; ér cârtirea și vorbirea altora de réu, că nu ne fac una, seau alta, pre voia noastră, este semn réu pentru cel ce cârtesc, și anume : că dênșul nu - și scie îngriji afacerile cum se cuvine.

Și cam astfel cred eu, că se are lucru cu cei doi frați preoți, cu cari s'a întâlnit dlu T. Barzu.

Îmi-aduc adecă bine aminte, că venerabilul consistoriu și sinod eparchial a îngrijit de îmbunătățirea dotațiunii preoțesci, când a înființat fondul preoțesc. Și fondul există, și cresce și ajută ; ér dacă acest fond n'a ajuns până acum se aibă venite atât de mari, ca să ajute și pre cei doi preoți, de cari ne istorisesc dl T. Barzu, — apoi după cum pricep eu lucrul, totă lumea póte să pórté vina, numai dui dela Consistoriu nu.

Dar eu mai sciu, și îmi mai aduc aminte încă de una.

Îmi aduc aminte adecă de cuvintele răposatului meu socru, fiă iertat. Dênșul era preot din legea vechiă, om vrednic pre vremea lui, și precum erau învățăturile și rânduielele pre atunci. Dênșul îmi dicea adecă de multe ori : „Frumósă stare este pentru om preoția. Preotul este om în slujbă și cu cinste înaintea poporului ; și mai are pre lângă slujbă și pre lângă cinste încă un câștig mare. Are vreme multă, să-și îngrijescă bine și încă fórte bine lucrurile sale casnice. Preotul, când vrea, și când este

indemânatec, își pôte face plata din ți în ți tot mai mare.“

I-am spus aceste vorbe ale răposatului meu socru mai deunădi părintelui Costița; și dânsul începă a zâmbi. Nu sciam, ce se însemneze zîmbetul părintelui Costița. Mai pre urmă însă l'am înțeles. Mi-a spus adecă, că și dânsul o scie, și o-a văduț acêsta în viêtă. Și risul părintelui Costița nu-mi glăsua nici mie, nici socrului meu; ci era un feliu de vorbă cu cei doi preoți, cari s'au plâns de lipsă cătră d-lu Barzu.

Apoi venerabilul Consistoriu pentru îmbunătățirea dotațiunii preoțesci nu a înființat numai fondul preoțesc. A mai făcut câte ceva. Eu am adecă în scrisorile parohiei mele vr'o 5 cercularie, și dintre pastoralele archieresci de anul nou am vr'o 15 pastorale, în cari în tôte se lucră de îmbunătățirea dotațiunii preoțesci.

Și adecă cum?

Nu tocma așa, precum ar fi acceptat cei doi preoți, cari s'au plâns cătră d-lu Barzu, ci altcum; și eu gândesc, că după stările nâstre împrejur destul de nimerit și destul de bine. Dar ca să fiu înțeles, să-ți mai spun una. Eram adecă odată în conferință la protopopiă. Eram acolo preoți mulți, învățatori și mulți oameni inteligenți și vorbind noi în acea conferință de necazurile și greutățile, ce trebuie să înfruntăm, unul — dintre noi, va fi fost de bună sémă necăjit, că nu i-s'a făcut ceva pre voiă, iea cuvântul, și dice că: „dela cap se strică peșcele.“ La acêsta un altul îi răspuse: ce păcat, că la noi nu este așa, precum a dis înainte vorbitorul, pentru că dacă ar fi așa, am fi foarte departe. Căci cei ce stau în fruntea eparchiei au făcut în timpul din urmă multe lucruri bune și frumoșe. Și dacă fiecare parochiă din diecesă ar fi înaintat, precum a înaintat eparchia ca atare, am fi astăzi foarte departe. S'a cam supărat aușind acest răspuns înainte vorbitorul, dar conferința întregă l'a aflat de bun și l'a primit și ascultat cu însuflețire.

Să-me ierți, iubite nepôte, că de astă dată sum mai lung la vorbă ca de altă dată. Dar fiind vorba de dotațiunea preoțescă n'am ce să-me fac.

Voiu merge deci înainte.

Cele 5 cercularie și cele 15 pastorale de anul nou, de cari ți-am amintit mai sus, și mai altele, tôte ne spun, și ne învață, ca să îngrijim, ca banii sfîntei biserici să se chivernisescă cât mai bine și mai

bine, și cu deosebire să cumpărăm pre ei la ocașiuni binevenite pământuri, din al căror venit după vreme apoi să se îmbunătățescă și lefile preoților și învățătorilor, căci vrednic este lucrătorul de plata sa.

Și mulțămită lui Dumneșeu, unii frați preoți au făcut un frumos pas înainte pentru îmbunătățirea după timp a dotațiunii lor. Au ascultat adecă de glasul cercularielor și pastoralelor archieresci și cu bună chibzuielă și bună înțelegere cu comitetele și sinódele parohiale au cumpărat pământuri, cari astăzi aduc frumoșe venit. Sciu adecă din cele ce s'au publicat în acêstă fôia, ca comunele bisericesci: Pecica, Nădlac, Șetin, Jadani, Șiria, Socodor, Seceani, Feregihaz, Ususău, Monostur, Zăbalt, Cuveșdia, și altele au cumpărat cu banii bisericii și cu sume împrumutate din fondul preoțesc pământuri, cari aduc astăzi venit cu sutele și cu miile. Și se-nțelege de sine, că crescând venitele bisericilor se va îmbunătăți și dotațiunea preoților. Așa a fost acêsta și în bêtărni, în veacurile dântăi ale creștinismului.

Apoi, dl T. Barzu scie, că fratele Dsale, părintele Laurențiu din Bacamezău a cumpărat cu ómenii din comuna sa, un pământ destul de mare atât pre seama ómenilor, cât și pre seama bisericii de acolo, și în trei ani de zile a plătit aproape întregă suma. Și dacă părintele Barzu din Bacamezău a potut face acêsta, cu atât mai vêtos cred eu, că s'ar fi potut face și în alte locuri în comune mai bune, unde bisericile au avut, și au capitale mari.

Durere apoi, că în timp ce am văduț pre unii preoți și unele comune cumpărând pământuri și înainte, — pre atunci adecă am văduț, că pre alocuria banii bisericilor s'au cheltuit pre lucruri, fără de cari am mai fi potut să fim încă multă vreme — gândind dóră ómenii, că pentru aceea avem bani, ca să-i cheltuim.

Dar să-ți mai spun una:

Eram odată în Arad, și un frate preot se plângea cătră un domn de ai nostri de acolo, că notariul și antistia comunală nu-i dă ajutoriu la repararea școlei și la provederea ei cu cele trebuincioșe. La acêsta dlu, cătră carele se plângea, nici una, nici două, îi răspuse: „să mă ierți părinte, dar trebuie să-ți spun, că Dvóstră sunteți cauza, că nu aveți cele de lipsă pentru repararea școlei și pentru provederea ei cu cele trebuincioșe, și trebuie să alergați după ajutoriu pre la casa comunală. Ați avut adecă în trecutul nu tocma depărtat timpuri și o lume mai

bună, dar nu o ați știut folosi. Cam înainte cu 20—30 de ani ați fi putut să asigurați biserica și școala, dar nu o-ați făcut.

Atunci ar fi fost mult mai ușor să creați fonduri, acum este mai greu. Cu toată greutatea însă, ceea ce nu s'a făcut atunci, trebuie să facem acum, nu plângându-ne, seau cărtind unii în contra altora, ci lucrând bărbătește.

Și biserica și poporul nostru voiesce să trăiească. Și deci ceea ce n'au făcut, seau n'au putut face alții în timpuri mai bune, — trebuie să facem noi cei de astăzi. Și de au putut mulți frați preoți să facă lucruri bune, — apoi așa-cred eu, că, de vom cerca putem să facem toți cu toții câte un lucru bun.

Una însă se-nu o uităm, că faptele bune și frumoase nu se fac vorbind și cărtind mult, ci lăsând cărtirea, imputinând vorbele și punându-ne mai cu deadinsul și mai cu multă inimă și însuflețire la lucru.

Acésta este părerea mea; și mi-o am câștigat prin o îndelungă pățania.

Înceind mulțămesc dlui T. Barzu pentru că a putut îndeletnici pre cei doi proți să cunoască, că nu fac bine, când cărtesc în contra altora, și mai ceva. Și dacă doresc ceva este, că și acésta scrisore a mea să facă tot aceeași slujbă.

Dumneșeu să-ne ajute!

Cultul în perióda primă a istoriei bisericesci.

[Continuare și fine.]

V. P o c ă i n ț a se administra prin preot, seau Episcop, după ce penitenții își mărturiseau păcatele. Mărturisirea se întempla de regulă în mod secret. În anumite casuri marturisirea păcatelor se întempla însă și în public.

VI. C u n u n i a fiind actul, pre carele se bazează vieța și dezvoltarea vieții familiare, — s'a administrat dela începutul erei creștine prin preoți cu învoirea Episcopului și înaintea comunii bisericesci. Ca act premărgătoriu cununiei s'a introdus logodna. Logodna era obligătoară pentru fețele căsătorinde întocma ca și cununia. La logodnă se întempla schimbarea inelelor, ér la cununia pre lângă alte formalități, ce trebuiau observate, mirii se încununau cu cuni.

VII. M a s l u. Despre administrarea maslului în perióda primă scim numai atâtă, ca bolnavii se ungeau cu unt de lemn sfințit de cătră preoți, li-se ceteau rugăcinni, și li-se împărtășia absoluțiunea.

* * *

Între formele cultului divin s'a introdus din început: însemnarea cu semnul sfintei cruci, sfințirea apei, rugăciunea de dimineță, la amédi și seara, precum și în ceasul al treilea, al șeselea și al nouălea, precum și rugăciunile pentru cei răpoșați. La înmormântare se faceau rugăciuni pentru cei răpoșați, și se cântau psalmi. După înmormântare se faceau apoi rugăciuni pentru odichna celor repoați, și se țineau pomene. Aceste rugăciuni și pomene se țineau, în ziua a treia, a șéptea, seau a noua, în ziua a treiđecea, seau a patruđecea, și la anul împlinit dela ziua morții.

În ceea ce privesce disciplina creștină în perióda primă înregistrăm, că îngrijirea și supraveghierea asupra vieții credincioșilor, — acésta o esercia la început Episcopul, și numai mai târziu s'a încredințat preoților. Pedépsa cea mai mare, ce se aplica indivișilor, cari nu trăiau după perceptele creștinismului era e s c h i d e r e a lor din sinul bisericii. Cei escomunicați însă poteau fi reprimiți, dacă manifestau părere de rău, și se supunea dispuseșionilor bisericii pentru reprimire, cari erau destul de aspre. Cei escomunicați de biserică, și cari prin pocăință voiau să fiă reprimiți de nou în biserică, trebuiau se trecă prin patru stadiu de pocăință. În stadiul prim trebuiau să recunoscă, că au greșit, și să plângă pentru păcatele comise. Ei steteau afară de biserică, și anume la ușa bisericii, și rogau pre credincioșii, cari întrau în biserică, să întrevină la Episcopul pentru dênșii, ca să fiă reprimiți în biserică. Dacă Episcopul le acorda cererea, trebuiau să facă o declarațiune, în carea recunoseau, că se sânt păcătoși, că le pare rău pentru păcatele comise, și doresc să se pocăiescă. După împrejurări acésta declarațiune se făcea în public, seau și numai înaintea Episcopului. După gravitatea păcatelor penitenții petreceau apoi un timp mai lung, seau mai scurt în cele trei grade următore de pocăință. În aceste stadiu poteau să asiste în biserică la slujba dumneșeiescă cu catechumenii, dar numai la liturgia chemășilor. În tot timpul de pocăință penitenții trebuiau să sevêșescă rugăciuni, să postescă, și să sevêșescă fapte de caritate creștină: să ajute

pre sëraci, sã îngrijescã de bolnavi și altele. După ce treceau prin tóte stadiile de pocãință, se reprimau în bisericã și în numãrul credincioșilor. Timpul de penitență dupã împrejurãri se putea și scurta de catra Episcopul, dacã observa la penitenți zelul și pietatea creștinescã necesariã pentru reprimire în bisericã.

În ceea ce privesce vięta și modul de vięta al creștinilor din perióda primã, aflãm, cã acesta se manifestã în tendența neobositã de a pune în fapticã aplicare în vięta și faptele lor principiile evangheliei Domnului. Vięta creștinilor din timpul dântãii o caracterisãzã autoriul anonim al epistolei cãtrã Diognet ca o „petrecere pre pãmânt, dar o viętã în Ceriuri.“ Între creștini, și între membrii ierarhiei este în timpul acesta deplinã armoniã. Toți sunt pãtrunși și inspirați de o singurã ideeã : de a împlini voința și legea Domnului. Creștinii dupã doctrina Mântuitorului se privesc de fi ai lui Dumneșeu și între sine de frați, ér în bisericã și în ierarhiã vëd organele, prin cari Domnul și Mântuitorul Christos petrece neîntrerupt în mijlocul credincioșilor sãi povățuindu-i și îndreptându-i pre calea, carea conduce la perfectiunea creștinescã și prin acẽsta la bunãstare și fericire vremelnicã și vecinicã.

Într'un timp când în statul român pãtrunseserã atât de adênc în tóte pãturile societãții : lucsul și corupțiunea și preste tot o viętã, carea lãcomea numai dupã bunuri și plãceri lumesci, — creștinii privesc vięta pãmântescã ca o luptã încontra spiritului și plãcerilor lumii, ca un stadiu de pregãtire sub conducerea Capului nevëduț Christos pentru fericirea lor vremelnicã și vecinicã. Creștinii desprețuiesc lucsul, un ieau parte la jocurile și petrecerile pagãnilor, — duc o viętã simplã, petrecênd în rugãciune și cu lucru. Creștinii respectãzã individualitatea fiecãrui om, și vëd și în dușmani pre deapropiele lor.

Vięta privatã a creștinilor este o nimeritã constatare faptica a credinții lor.

Când cineva se abãtea dela modul de viętã creștinescã se aplicau asupra lui mijlócule de pocãință.

* * *

Reprivind preste vięta și desvoltarea bisericii în perióda primã constatãm urmãtócule :

1. Biserica creștinã prin cea dântãii funcțiune pastoralã, prin cea dântãii predicã a apostolului Petru rostitã în Ierusalim dupã pogorirea Duchului sfânt

întrã în o aprigã luptã cu trei dușmani puternici : cu jidovismul, cu pãgãnismul și cu puternicul stat roman. Denunțiatã de jidovi și de filosofii pãgãni de o instituțiune periculósã statului și societãții romane, bisericã Domnului primesce botezul de sãnge, și se constatã de o instituțiune dumneșeiescã, se realisãzã cuvintele rostite de Gamaleil în sinediul jidovesc : „și acum đic vouë, opriți-vë dela ómenii acestia (dela Apostolii Domnului) și îi lãsați pre ei, cã de va fi din ómeni sfatul, seau lucrul acesta, se va risipi ; ér de este dela Dumneșeu, nu-l veți potë risipi.“ (Fapt. apostol. 5, 38 și 39). Biserica în fața gónelor celor crãncene ale imperãțiilor romani se dovedesce de o instituțiune dumneșeiescã și ca atare nebiruitã.

2. Armele folosite de creștini încontra focului și sabiei, gónelor cele crãncene pornite cu atãtã furiã încontra creștinilor, au fost numai arme spirituale, și anume credința neclãtitã în Dumneșeu, statornicia și perseveranța în acẽstã sfântã și dumneșeiescã credință.

3. Au calumniat jidovii, filosofii și preoții pãgãni adevêrurile dumneșeiesci ale religiunii creștine, și în locul acestora au voit, precum scrie Irineu, a introduce în lume domnia și stëpãnia pãrerilor subiective, individuale, tocma așa precum se încercã și astãđi mulți ; dar Dumneșeu a voit, ca acẽstã tendență sã fiã înfrãntã prin scrierile bãrbatilor mari ai bisericii. Calumniile filosofilor pãgãni și eresurile ivite în perióda primã a istoriei bisericesci au provocat frumósele scrieri apologetice, și au dat ansã la espiicarea sfintei evanghelii și la formularea doctrinei bisericii.

4. Creștinii despretuiți de pãgãni pentru simplitatea moravurilor au dovedit, cã numai religiunea creștinã este capace a conduce în mod nimerit ómenimea la bunã stare și fericire vremelnicã și vecinicã.

Prin modul lor de viętã creștinii devin o putere în statul roman, așa încãt bisericã prin ținuta creștinilor din acẽstã periódã se impune, și afirmã în lume ca o instituțiune în adevêr dumneșeiescã.

5. Între singuratecile biserici se susține în acẽstã periódã o legãturã fórte puternicã prin scrierile apostolilor și urmãtorilor lor în acea dumneșeiescã convingere, cã precum Unul este Domnul și Întemeietoriul ei : tocma așa și bisericã este și potë sã fiã numai una. Creștinii din diferitele pãrți, și singuratecele biserici între olaltã se ajutã unele pre altele, privindu-se de membri uneia și aceleiași im-

părății ceresci. Când se ivesc nențelegeri și divergențe, organele bisericii se întrunesc în sinode, și decid cauzele de divergență, luând de basă cuvântul Domnului și tradițiunile apostolice.

6. Biserica pune pondul principal în desvoltarea ei cu deosebire pre educațiunea religioasă a tinerimii și pre o bună instrucțiune a catehumenilor, și prin această bună educațiune atrage la sine mulțime de bărbați talentați, cari primind botezul și intrând în serviciul bisericii creștine devin vrednici apărători și propagatori ai creștinismului. Ținta bisericii creștine este îndreptată cu deosebire a produce în om convingerea și plăcerea de a face binele, astfel, ca întregă viața omului să fiă stăpânită de voința lui Dumnezeu. Principiul în educațiunea creștină este iubirea învățătorului față de elevi după modelul iubirii arătate de Mântuitorul Christos față de neamul omenesc.

Povestiri economice.

de I. Georgescu.

Cât trăesc pomii și cari 'su dușmanii lor?

— De câți ani va fi mărul acela pătul din fundul grădinei D-Tale, bade Tomo?

— Eu l'am pomenit așa cum îl veți și D-Ta! Mi-a povestit tatăl meu; fiă ertat, că el l'a căpătat dela vecinu-s'o: va fi la o sută de ani mai bine. Ore cât vor fi trăind pomii d-le învățătoriu?

— În pământul bun și gras, precum e în grădina D-Tale, merii, perii, nucii și castanii pot să trăescă până la două sute de ani, ără într'un pământ mai rău abia trec peste o sută de ani. Prunii, persecii, cereșii, vișinii și frăgarii într'un pământ bun pot să ajungă la 150 de ani, ără într'un pământ rău, abia pot să ajungă la o sută de ani.

— Pe ce putem cunoște pomii, că sunt în pământ bun sau rău, d-le învățătoriu?

— Pe fața lor, ca și pre oameni, bade Tomo! căci în pământul bun, pomii se fac mari și înalți, cu scorța lucie și netedă, ăr în pământul rău pomii rămân mici și piperniciți, cu scorța sgăbărdosă crepată și găunösă.

— Sunt tare năcăjiți nepoții ăștia, d-le învățătoriu; au intrat astă-iarnă nisce epuri pe semne în grădină și așa le au mâncat altoii, pe cari ai vădut și D-Ta, încât la început, când i-am vădut și eu, am cređut, că blăstămații ăștia de copii ai vecinului au făcut batjocura aceia.

— Așa fac epurii, decă apucă în grădină, bade Tomo! dér nu vă fiă mare supărare, căci altoii se

pot îndrepta la primăvara viitoare ără, trebuie să le crească altă corönă.

Nu numai epurii sunt dușmanii pomilor, ci și cloțanii și sórecii, cari le rod rădăcinile, omidele și cărăbușii, cari le rod frunzele și furnicile, cari își pun ouăle pe frunzele pomilor.

— Bine, că mi-ai adus aminte de furnici, d-le învățătoriu! că chiar am vrut să te întreb, să-mi spui vr'un léc în contra lor, că 'mi-au mai uscat doi altoi din oger.

— Cel mai bun mijloc în contra furnicilor este bade Tomo! petroleul, seu gazul; ungem trupul pěrului, căci cam pe ei se sue, cu petroleu; ele nu pot suferi mirosul lui, și fug. Unii grădinari ungem trupul pomilor pe cari se sue furnicile și cu pécură seu smólă. De omide nu putem scăpa altmintrea, bade Tomo! fără să le culegem ouăle lor primăvera din pomi, să facem foc în grădină și să le ardem, căci decă le aruncăm numai jos, ele de căldură învieză și se sue ără în pomi.

— De omide ne mai spune și primariul la biserică, ca să le plivim din pomi, că de nu ne globește, dér de cărăbuși seu gândacii de Maiu, mă mir eu, d-le învățătoriu, cum se sue aceia în pomi, căci omidele lor, mi se pare, că nu se fac în pomi.

— Omidele și cărăbușii se țin de insecte seu gónge, bade Tomo! Pe omidele cele din pomi le ouă fluturii, cam prin luna lui Iuliu seu Cuptoriu înainte de ce mor. Peste iarnă torc un feliu de tort, ca și păieninii și stau acățați de el în pomi. Primăvera îndată-ce dá căldura, ele se pomenesc și încep a róde la frunze, până ce cresc de se fac coconi seu nimfe. Omidele trăesc câte două luni; apoi se îmbracă într'o scorța, în care stau acățate câte 14 zile. După-ce trec 14 zile, crépă scorța și ese fluturul, care mai trăesc câte două luni, ca să-și depună ouăle pe frunza pomilor.

Cărăbușii își pun ouăle lor în pământ; din ouăle acelea se fac nisce omide seu vermuleți galbeni, cu o vargă roșie la cap, cari se pot vedé de multe ori la plug pe brazdă, când arăm. Omidele acelea trăesc în pământ câte trei ani, ără în al patrulea an apoi es cărăbușii cari nu trăesc, decât o lună două, până ce-și depun ără ouăle lor în pământ.

Noi đicem, când se arată cărăbuși mulți primăvera, că în anul acela se face cucuruz mult.

Ceea ce nu póte face omul cu stírpirea acestor gónge, bade Tomo! fac paserile; de aceea nu trebuie să alungăm paserile din grădină, când sunt omide, decă voim ca să mâncăm póme.

De ce bóle pătimesc pomii?

— Véd ceva în grădina D-Tale bade Tomo! ce nu-mi place. Pentru ce nu tăieți D-Vóstré mlădițele, cari es pe la rădăcina pomilor?

— D'apoi noi credem, dle învățătoriu ! că decă vor îmbetrâni pomii, să rămână mlădițele acelea în locul lor : adecă cu acelea voim să reîntinerim pomii !

— Reîntinerire pomilor nu se face așa, bade Tomo ! Prin lăsarea mlădițelor acelora D-Vóstră îi îmbetrâniți mai de timpuriu, ca cum ar îmbetrâni ei, și îi băgați în bolă de trebuie să se usce ; căci mlădițele acelea sug o parte din mustul pomilor, cu care ar trebui să se nutrească aceia.

Ce s'ar întâmpla când am lăsa puii și buruenele de pe lângă firele de cucuruz ? De bună sémă, că în anul acele nu s'ar face nici o mămăligă ! N'o veți, bade Tomo, așa-i și cu pomii !

Când au îmbetrânit pomii, adecă o parte a cracilor s'au uscat, atunci luăm sēcurea séu firezul și-i tăiem coróna întrégă jos ; în locul crengilor uscate, vor eși altele tinere, cari la doi-trei ani vor face póme. Retezarea corónii se face primavéra.

— Veți, că și cu asta ai dreptate, d-le învățătoriu ! Eu am avut un pěr mare în grădină și mi l'a rupt un orcan de vânt, de a rămas trupul gol fără nici o cracă ; chiar vream să-l taiu ; în urmă m'am socotit să-l mai las până la primavéră, se vedem, ce se va alege din el.

Primavéra au răsăsit nisce mlădițe frumoșe din trupul lui, de mi-a fost milă să îl mai taiu ; la trei ani mi-a făcut érá pere.

— Órè de ce bóle mai sufer pomii afară de bėtránéță, d-le învățătoriu ?

— Afară de bėtránéță mai sufer pomii, bade Tomo, de gălbinare séu oftică, de tăciune, cangrenă, curgere de rășină, mușchiu, bureți și altele.

În oftică dau pomii atunci, bade Tomo ! când rădėcinile lor au dat de pământ prea umed séu sterp ; se pot vindeca, decă săpăm pământul împrejurul lor, și-l gunoim.

De tăciune sufer mai cu sémă merii ; ceea ce se póte vedea, când cója lor se înegresce și începe a se despoia de pe pomi și a cădea. Îndată-ce vedem acésta, tăiem cója înegrită și ungem rana cu céră de altoit, pėcură séu lut. Cangrenă se chiamă nisce ghințuri, cari se fac în cója merilor și perilor. Îndată-ce vedem acésta, taiem ghințurile cu cuțitul și ungem rana cu céră séu pėcură.

Curgerea de rășină se arată la pruni, perseci și cireși. Când vedem acésta depărtăm rășina și astupăm rana cu pėcură amestecată cu lut.

Muschiul și bureții se rad pe pomi cu cuțitul séu cu nisce perințe de drot.

Acestea sunt bólele de cari sufer pomii, bade Tomo ! dér, „nici o bolă fără léc,* cum ăice și proverbul.

D I V E R S E.

* *Secetă mare.* Suntem la 1/13 Aprile, când de regulă timpul este ploios, și când este atât de mare necesitate de plóia pentru sémănături. Din nefericire în părțile nóstre și aprópe în întrégă țera este o mare secetă, din care causă nu se póte desvolta vegetațiunea, ér sémănăturile sufer. După unele buletine meteorologice se ascéptă, ca în ăilele cele mai de aprópe va ploua. Într'aceea noi să rugăm pre Dumneđeu, ca să-și întórcă mânia sa de cătră noi și să trimetă plóia pământului atât de însetat

* *Capital frances în Ungaria.* Cetim în foile din Budapesta scirea, că ministrul de finanțe francez, dlu Rouvier a dat unui grup financiar francez sfatul, ca să plaseze capitaluri franceze în Ungaria. Dacă se va adeveri acésta scire, atunci negreșit se va produce o schimbare în piața nóstră, și adecă vom scăpa mai ușor de urmările crisei de bani dela sfěrșitul anului trecut și dela începutul anului curent.

* *Dela curtea română.* Altețele Lor regale principele moștenitoriu Ferdinand și principesa Maria au sosit în 8 l. c. Ia Iași, unde li s'a făcut o primire strălucită. La gară i-au așteptat reprezentanții tuturor autorităților. Din tóte părțile Moldovei au venit óspeți, cari au adus pärechei moștenitóre ovațiuni entusiastice. Princesa a primit preste 150 de buchete. Orașul a fost frumos decorat. Pärechia moștenitóre a mers mai întâiu în biserica catedrală, unde s'a ținut serviciu divin. Pe tot drumul până la residență au fost aclamați. Séra s'a făcut o strălucită retragere cu torțe.

* *Un cas de holeră în România.* Acum vre-o trei ăile un nugustor de viuri, d. Costinescu, fost intendent la spitalul Filantropia a sosit din Galați în Capitală cu niște dureri de stomach și dese vărsături. A fost dus imediat la spitalul Colței, și internat în secția d-lui dr. Stoicescu. D. Costinescu a murit peste nópte. Din cercetările microscopice făcute s'a găsit baccilul holerei și în urma autopsiei ce s'a făcut s'a conchis că d. Costinescu a murit de holeră. S'au luat imediat mėsuri de desinfectarea și izolarea camerei în care a socumbat d. Costinescu. Trebuie să adăugăm că la întrebările ce s'au pus d-lui Costinescu, densus a răspuns că a mănecat niște scoici și fiind apucat de durere de stomach a beut o țuică care însă 'i-au mărit durerile. Marți în 29 Martie v. s'a ținut un consiliu sanitar superior sub preșidența d-lui inspector general dr. Theodori. Între alte cestiuni importante s'au discutat și mėsurile imediate ce se vor lua contra năvălirii holerei în țeră.

* *Combaterea insomniei.* „Când vi-se presentă, — ăice renumitul dr. Huxley — o nópte de insomniă, acoperiți-vé capul cu plapăma și respirați numai aerul astfel condensat. Veți reduce în acest mod dosa de oxygen și veți adormi imediat. Îndată ce veți adormi, să fiți siguri, că vé veți desvėli și că vé veți avé atăta aer prós-pet pe cât veți avé nevoie. De aceea, cu acest mijloc nu e nici un pericol.“ Doctorul Huxley apoi mai observă, că acest sistem este adoptat de pisici și de câni, când ei se pregătesc să dórma.

* *Metropolia Carloveșului.* „Zastava“ din Neoplanta ne dá următórele date despre sərbimele orto-

doxă din metropolia Carlovețului. Sunt cu totul 1.026,756 sârbii ortodoxi, 626 comune parohiale și 198 școli confesionale. Din acestia se vin pe Ungaria 431,938 și Croația-Slavonia 594,818 suflete. În părțile ungare se țin de eparchia Baci 431,938 suflete, 60 comune bis. și 45 școli confes. de eparchia Buda-Sânt-Andrei 20.900 s. 41 com. bis. 38 școli; de eparchia Timișorii 147,844 s. 79 com. bis. 79 școli; de eparchia Vêrșeț 132,811 s. 73 comune, 13 școli. În părțile croate se vin pe archidieceasa Carlovețului 162, 126 s. 73 com. bis. și 7 școli; pe eparchia Pacraț 114, 148 s. 103 com. bis. 2 școli; pe eparchia Plaschi-Carloveț 318. 544 s. 147 com. bis. 5 școli. Puțin popor, dară totuș prea puține școli.

* *La congresul internațional de medici din Roma*, profesorul de universitate din București Dr. B a b e ș, a ținut o conferență despre „Poziția statului în fața rezultatelor obținute de experiența modernă cu bacteriile.” Conferențiarul a arătat poziția medicului față de stat, înșirând diferitele dispozițiuni salutare din partea statelor, orașelor etc. pentru împedecarea epidemiilor.

† *Necrolog.* În 9 Aprilie n. a repausat în Timișoara după o scurtă boală, în etate de 74 ani Demetriu B o z g a n u, fost preot militar gr. or. român, după un serviciu activ de 40 ani. Repausatul, născut în comuna Mândrulac, comitatul Aradului, a trăit în Timișoara de 8 ani de zile retras în pensiune. Înmormântarea i-s'a făcut Marți în 10 Aprilie n. prin dl protopresbiter gr. or. român al Timișorii în cimitierul militar din loc. Fie-i țărina ușoră și amintirea neuitată.

* *Combra istorică din jud. Vaslui.* În com. Oșești, plasa Racova, județul Vaslui (România) anexa Ruginoșa, pe un lan al proprietății d-lui deputat Ioan Negrea, arând plugarii au rostogolit cu brazda o pîtră, care acoperea un chiup mare de lut, cu două tîrte, plin cu monede romane de aur și de argint și împrăsciindu-se câteva din ele, de grabă câțiva băeți au năvălit, luând care cât au apucat. Aceste monede au fost vîndute cu preț de nimic în număr dezeci și sute cărciumarului, perceptorului, preotului și altora. Când proprietarul a aflat, de abia a putut lua și el o traistă de calu plină, pe când administrația ocupată cu potolirea sătenilor iritați din cauza legei maximului, nu află decât târziu de această descoperire, când în sfîrșit încep să strîngă și ea de pe la cine găsi de aceste monede, cum și a da de urmele vasului, ori a hîrburilor lui și a pietrei ce-o acoperea. Ceea ce face a se crede, că moneda e de origină romană, este, că d-lu I. Ornescu, găsind vre-o patru din ele, a constatat, că toate acele patru erau romane, și a nume: Una cu inscripția „Diva Faustina” a lui Antonin Piu; a doua pîrtă inscripția în jurul efigiei împăratului „Imp. M. Antonius;” a treia, este scris „Adrianus” în stînga efigiei împăratului; a patra e dela Vespasian.

* *Ouele de Paști în Persia.* Ouele de Paști este un obicei tot așa de vechiu, pe cât este și lumea. El există încă și la Industan, la sîrbătorea nașterii lui

Budha, care este la începutul primăverii și care însemnă oul divin, din care au fost făcute cerul și pămîntul. În Egipt ouele erau obiectul unei estraordinare venerațiuni. Zeul Cnep era reprezentat cu un ou în gură. Persianul Zoroastru vorbește astfel despre oul din care s'a născut universul: „La început nimic nu exista afară de divinitate. Intunerecul domnea asupra spațiului. Atunci un ou apăru, pe care nîptea îl acoperi cu aripile sale. Fiul tatălui tuturor lucrurilor ajută nîptea și oul fecundă; și din el s'au născut sîrele și luna, cari se înălțară cătră cer.” Deci Persia are și ea obiceiul de a face oue colorate la începutul primăverii. Șahul împarte cu mîna sa 50 de oue la femeile favorite din haremul său, și aceste oue sunt păstrate, căci sunt socotite ca sfinte.

Nr. 80—1894.

Convocare.

M. O. D. membri ai comit. reun. inv. rom. gr. ort. din diecesa Aradului — districtul din drîpța Murășului — prin această cu totă onîrea se conchiamă la ședința ord. pe **Joi înainte de Florii, 7/19 Aprilie a. c.** — dimineța la 10 ore în sala mică a seminarului diecesan: Obiectele vor fi pregătirea agendelor și staverirea programei pentru adunarea generală ținîndă Joi după SS. Pașci.

Arad, 1/13 Aprilie 1894.

Cu stimă distinsă:

Teodoru Ceontea, m. p.
președinte.

Nicolae Ștefu, m. p.
I. secret.

LICITAȚIUNE MINUENDĂ.

Pentru edificarea unei biserici noue gr. or. rom. din comuna **Bocsig**, comitatul Aradului cercul protopresbiteral al Boroșineului, se escrie concurs de licitațiune minuendă pe ziua de **3/15 Aprilie c.**

1. Prețul de esclamară 4800 fl. v. a.
2. Licitanții vor depune înainte de licitație vadiul de 10% din prețul de esclamară.
3. Planul și preliminarul de spese se pot vedea la on. of. parochial subscris.

Rezultatul licitațiunei este obligatoriu pentru întreprinzătoriu îndată după subscrierea protocolului de licitațiune; ér pentru comuna bisericăscă, numai după aprobarea aceluia din partea Veneratului Consistoriu, când apoi se va încheia și contractul.

Din ședința comitetului parochial, ținută la 20 Martie n. 1894.

Ivantie Vidu, m. p.
not. com. par.

Alesandru Papp, m. p.
preș. com. par.

— □ —